

คู่มือการปฏิบัติงาน
การเสนอขอพระราชทาน
เครื่องราชอิสริยาภรณ์
อันเป็นที่สรรเสริญยิ่งดิเรกคุณาภรณ์

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
พระนครศรีอยุธยา เขต 1
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
กระทรวงศึกษาธิการ

ขั้นตอนการเสนอขอพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ อันเป็นที่สรรเสริญยิ่งดิเรกคุณาภรณ์

โรงเรียน/หน่วยงาน จัดทำ
รวบรวมเอกสารหลักฐาน

สพป.อย.1
ตรวจสอบและรวบรวมเอกสารหลักฐาน

สพป.อย.1 แต่งตั้งคณะกรรมการพิจารณาคุณสมบัติ
ความประพฤติการกระทำความดีความชอบ

สพป.อย.1 รวบรวมเอกสารประกอบเสนอ สพฐ.
เพื่อพิจารณาดำเนินการตามขั้นตอนที่ระเบียบกำหนดต่อไป

หลักเกณฑ์การเสนอขอพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์อันเป็นที่สรรเสริญยิ่งดิเรกคุณาภรณ์ ให้ผู้กระทำความดีความชอบ กรณีบริจาคตrophy

การขอพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์สำหรับผู้กระทำความดีความชอบแก่ประเทศ ศาสนา และประชาชน ถือเป็นเรื่องสำคัญที่ส่วนราชการหรือหน่วยงานที่ได้รับประโยชน์พึงตระหนัก เพื่อเป็นการตอบแทนคุณความดีของประชาชนที่มีส่วนร่วมช่วยเหลือราชการแผ่นดิน สมควรเสนอขอพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์อันเป็นที่สรรเสริญยิ่งดิเรกคุณาภรณ์ให้กับบุคคลเหล่านี้ เพื่อเป็นเกียรติประวัติและเป็นแบบอย่างที่ดีต่อสังคมสืบไป จึงขอสรุปหลักเกณฑ์แนวทางปฏิบัติไว้ดังนี้

๑. บุคคลที่พึงได้รับการเสนอขอพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ฯ จะต้องเป็นผู้ที่

๑.๑ มีความประพฤติดี

๑.๒ ไม่เคยต้องโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาท หรือความผิดลหุโทษ

๑.๓ ไม่เคยถูกเรียกคืนเครื่องราชอิสริยาภรณ์ฯ เว้นแต่เป็นการต้องส่งคืนเนื่องจากได้รับพระราชทานชั้นสูงขึ้น

๒. การกระทำความดีความชอบที่เป็นการบริจาคตrophy เพื่อสาธารณประโยชน์ ต้องมีลักษณะและอยู่ภายใต้เงื่อนไข ดังนี้

๒.๑ เป็นการบริจาคตrophy เพื่อสาธารณประโยชน์ เช่น เพื่อการศึกษา การสาธารณสุข การแพทย์ การพัฒนาชุมชน การสังคมสงเคราะห์ หรือความมั่นคงของชาติ

๒.๒ trophy ที่บริจาคต้องเป็นของผู้บริจาค หรือที่ผู้บริจาคมีสិทธิบริจาคตrophy ได้ในนามของตน การบริจาคตrophy ในนาม บริษัทห้างร้าน มิให้นำมาเสนอขอ

๒.๓ trophy ที่บริจาคต้องเป็น trophy ที่ไม่เคยใช้เสนอขอพระราชทานจนได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ตามกฎหมายนี้ หรือกฎหมายอื่นมาแล้ว

๒.๔ การบริจาคตrophy ซึ่งถ้าจะซื้อขายกัน จะต้องทำเป็นหนังสือและจดทะเบียนต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ ให้ทำเป็นหนังสือและจดทะเบียนต่อพนักงานเจ้าหน้าที่เสียก่อน

๒.๕ การบริจาคตrophy ที่มีผู้ร่วมบริจาคหลายคน ให้แสดงรายละเอียดด้วยว่า ผู้บริจาคแต่ละคนได้บริจาคตrophy เป็นมูลค่าเท่าใด ในกรณีที่มีได้แสดงรายละเอียดดังกล่าว ให้ถือว่า ผู้บริจาคแต่ละคนได้บริจาคตrophy เป็นมูลค่าเท่า ๆ กัน

๒.๖ การบริจาคตrophy ที่มีใช้เงิน ต้องมีหนังสือรับรองมูลค่าแห่ง trophy ที่บริจาคจากส่วนราชการที่เสนอขอพระราชทาน หรือนิติบุคคลที่ได้รับบริจาค หากบริจาคที่ดินต้องให้เจ้าพนักงานที่ดินเป็นผู้ออกหนังสือรับรองมูลค่าของที่ดินแปลงที่บริจาค ซึ่งเป็นราคา ณ ปีที่มีการโอนให้แก่ราชการอย่างแท้จริง

๒.๗ trophy ที่บริจาคต้องไม่มีเงื่อนไขหรือภาระติดพันใด ๆ

๒.๘ ถ้าเป็นการบริจาคตrophy ให้นิติบุคคล นิติบุคคลนั้นต้องมีวัตถุประสงค์ในการประกอบกิจการอันเป็นสาธารณประโยชน์ โดยให้ผู้แทนของนิติบุคคลนั้น ลงลายมือชื่อในหนังสือรับรองแสดงรายการการบริจาคตrophy (แบบ นร.๒) ทั้งนี้ ตามรายชื่อที่สำนักนายกรัฐมนตรีประกาศกำหนดในราชกิจจานุเบกษา ดังนี้

<p>๑. มุลินธิชัยพัฒนา</p> <p>๒. มุลินธิจุฬารักษ์</p> <p>๓. มุลินธิส่งเสริมศิลปาชีพในสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ</p> <p>๔. มุลินธิสายใจไทยในพระบรมราชูปถัมภ์</p> <p>๕. มุลินธิราชประชานุเคราะห์ในพระบรมราชูปถัมภ์</p> <p>๖. มุลินธิช่วยคนปัญญาอ่อนแห่งประเทศไทยในพระบรมราชินูปถัมภ์</p> <p>๗. มุลินธิส่งเสริมกิจการเยาวชนในชุมชนแออัดในพระอุปถัมภ์ของสมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร</p> <p>๘. มุลินธิอนุเคราะห์คนพิการในพระราชูปถัมภ์ของสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี</p> <p>๙. มุลินธิราชประชาสมาสัยในพระบรมราชูปถัมภ์</p> <p>๑๐. มุลินธิราชสุตา</p> <p>๑๑. มุลินธิโรคเรื้อนพุดหง</p> <p>๑๒. มุลินธิฮั่วเคี้ยวปอเต็กเซียงตั่ง (ปอเต็กตั่ง)</p> <p>๑๓. มุลินธิโรคไตแห่งประเทศไทย</p> <p>๑๔. มุลินธิอานันท์มหิตล</p> <p>๑๕. มุลินธิรางวัลสมเด็จพระเจ้าฟ้ามหิดลในพระบรมราชูปถัมภ์</p> <p>๑๖. มุลินธิการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม</p> <p>๑๗. มุลินธิแพทย์อาสาสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี</p> <p>๑๘. ศิริราชมุลินธิ</p> <p>๑๙. มุลินธิโรงพยาบาลสงฆ์</p> <p>๒๐. มุลินธิโรงพยาบาลเลิดสิน</p> <p>๒๑. มุลินธิโรงพยาบาลราชวิถี</p> <p>๒๒. มุลินธิโรงพยาบาลสมเด็จพระยุพราช</p>	<p>๒๓. มุลินธิโรงพยาบาลตำรวจ</p> <p>๒๔. มุลินธิรามธิบดี</p> <p>๒๕. มุลินธิโรงพยาบาลสวนดอก</p> <p>๒๖. มุลินธิสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา</p> <p>๒๗. มุลินธิชาเทียม</p> <p>๒๘. สมาคมสภาสังคมสงเคราะห์แห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์</p> <p>๒๙. มุลินธิพระดาบส</p> <p>๓๐. มุลินธิโรงพยาบาลพระมงกุฎเกล้า</p> <p>๓๑. มุลินธิป้องกันและปราบปรามยาเสพติด</p> <p>๓๒. มุลินธิศิริวัฒนา เซสเซียร์ ในพระบรมราชินูปถัมภ์</p> <p>๓๓. มุลินธิโรงพยาบาลสมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอฯ ในพระราชูปถัมภ์ ของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี</p> <p>๓๔. มุลินธิสมเด็จพระมหิตลาธิเบศร อดุลยเดชวิกรม พระบรมราชชนก</p> <p>๓๕. มุลินธิเด็กโรคหัวใจ ในพระอุปถัมภ์ของสมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอเจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนากรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์</p> <p>๓๖. มุลินธิโรงพยาบาลสงขลานครินทร์</p> <p>๓๗. มุลินธิโรคมะเร็ง โรงพยาบาลศิริราช</p> <p>๓๘. มุลินธิรัฐบุรุษ พลเอกเปรม ติณสูลานนท์</p> <p>๓๙. มุลินธิธรรมิกชนเพื่อคนตาบอดในประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์</p> <p>๔๐. มุลินธิพระบรมราชานุสรณ์พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณี</p> <p>๔๑. มุลินธิโรงพยาบาลเด็ก</p> <p>๔๒. มุลินธิสนับสนุนสถาบันประสาทวิทยา</p>
---	--

๓. ผู้มีอำนาจลงนามในหนังสือรับรองการบริจาค (แบบ นร.๒) กรณีหน่วยงานที่รับบริจาคเป็นส่วนราชการ

๓.๑ ราชการส่วนกลาง ให้อธิบดีหรือหัวหน้าส่วนราชการที่เรียกชื่ออย่างอื่น และมีฐานะเป็นกรมหรือนิติบุคคลลงลายมือชื่อในหนังสือรับรอง

๓.๒ ราชการส่วนภูมิภาค

- การบริจาคทรัพย์สินครั้งละ **ไม่เกินห้าแสนบาท** ให้หัวหน้าส่วนราชการประจำอำเภอและนายอำเภอแห่งท้องที่ที่มีการบริจาคลงลายมือชื่อในหนังสือรับรอง (แบบ นร.๒) ซึ่งหัวหน้าส่วนราชการประจำอำเภอในสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข คือ สาธารณสุขอำเภอ (ผู้อำนวยการโรงพยาบาลศูนย์ / โรงพยาบาลทั่วไป ผู้อำนวยการวิทยาลัยพยาบาลไม่ใช้หัวหน้าส่วนราชการตามกฎหมาย)

- การบริจาคทรัพย์สินครั้งละเกินห้าแสนบาท ให้หัวหน้าส่วนราชการประจำจังหวัดและผู้ว่าราชการจังหวัดแห่งท้องที่ที่มีการบริจาค ลงลายมือชื่อในหนังสือรับรอง (แบบ นร.๒) ซึ่งหัวหน้าส่วนราชการประจำจังหวัดในสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข คือ นายแพทย์สาธารณสุขจังหวัด

อนึ่ง ขอจำกัดให้หัวหน้าส่วนราชการตามที่กำหนดไว้ในพระราชกฤษฎีกาฯ ลงนามในแบบ นร.๒ ด้วยตนเอง โดยไม่มอบอำนาจให้ผู้อื่นปฏิบัติราชการแทน

๔. หากเป็นการบริจาคให้แก่หน่วยงานตั้งแต่สองหน่วยงานขึ้นไป ให้หน่วยงานที่ได้รับบริจาคมากที่สุด เป็นผู้พิจารณาเสนอขอพระราชทาน

๕. เมื่อรวบรวมจำนวนทรัพย์สินที่เคยบริจาคแล้ว จะเสนอขอขึ้นตรา ตามมูลค่าของทรัพย์สิน ดังนี้

๑๐๐,๐๐๐ บาทขึ้นไป	ขอขึ้นที่ ๗	เหรียญเงินดิเรกคุณาภรณ์ (ร.ง.ภ.)	} ได้แพร่แถบย่อและเหรียญเครื่องราชฯ
๒๐๐,๐๐๐ บาทขึ้นไป	ขอขึ้นที่ ๖	เหรียญทองดิเรกคุณาภรณ์ (ร.ท.ภ.)	
๕๐๐,๐๐๐ บาทขึ้นไป	ขอขึ้นที่ ๕	เบญจมติเรกคุณาภรณ์ (บ.ภ.)	} ได้ใบประกาศนียบัตรกำกับเครื่องราชฯ ดุมแพร่แถบย่อเหรียญเครื่องราชฯ และขอพระราชทานเพลิงศพกรณีปกติได้
๑,๕๐๐,๐๐๐ บาทขึ้นไป	ขอขึ้นที่ ๔	จตุตถมติเรกคุณาภรณ์ (จ.ภ.)	
๖,๐๐๐,๐๐๐ บาทขึ้นไป	ขอขึ้นที่ ๓	ตติยมติเรกคุณาภรณ์ (ต.ภ.)	
๑๔,๐๐๐,๐๐๐ บาทขึ้นไป	ขอขึ้นที่ ๒	ทุติยมติเรกคุณาภรณ์ (ท.ภ.)	
๓๐,๐๐๐,๐๐๐ บาทขึ้นไป	ขอขึ้นที่ ๑	ปฐมมติเรกคุณาภรณ์ (ป.ภ.)	

๖. ควรสอบถามผู้กระทำความดีความชอบว่า เคยได้รับเครื่องราชอิสริยาภรณ์ในตระกูลดิเรกคุณาภรณ์มาก่อนหรือไม่ ถ้าเคยได้รับแล้วในฐานะใดก็ตาม ห้ามเสนอขอขึ้นตราเดิมหรือขึ้นตราที่ต่ำกว่าเดิม แต่ต้องรวบรวมแบบ นร.๒ ไว้เสนอขอขึ้นสูงขึ้นไปในโอกาสต่อไป

๗. หากผู้บริจาคเคยได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ฯ ดิเรกคุณาภรณ์มาก่อนก็สามารถรวบรวมยอดเงินที่เคยบริจาคเพื่อเสนอขอขึ้นสูงในโอกาสต่อไปได้ (ต้องเป็นยอดเงินที่ไม่เคยนำไปใช้เสนอขอพระราชทานจนได้เครื่องราชอิสริยาภรณ์มาก่อน) โดยนำเสนอหลักฐานการบริจาคไปติดต่อขอหนังสือรับรองแสดงรายการการบริจาคทรัพย์สิน (แบบ นร.๒) จากส่วนราชการหรือ ๔๒ นิติบุคคล ที่เคยรับบริจาค

๘. ให้หน่วยงานที่ได้รับบริจาคทรัพย์สินและนิติบุคคล ๔๒ แห่งข้างต้น มีหน้าที่พิจารณาออกหนังสือรับรองแสดงรายการการบริจาคทรัพย์สินให้แก่ผู้บริจาคทุกครั้งที่มีการบริจาค โดยให้ผู้มีอำนาจตามกฎหมายลงนามในแบบ นร.๒ ตามที่กฎหมายกำหนดทุกครั้ง (บริจาค ๑ ครั้ง ออกหนังสือรับรอง ๑ ฉบับ)

ในกรณีที่เป็นการบริจาคในอดีตและไม่ปรากฏหลักฐานเอกสารต้นฉบับหรือสำเนาใบรับเงิน ให้หน่วยงานตรวจสอบเอกสารหลักฐานที่ได้มอบให้แก่ผู้บริจาค รวมทั้งสอบปากคำผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเพื่อประกอบการพิจารณา หากปรากฏข้อเท็จจริงว่าเป็นบุคคลผู้บริจาคทรัพย์สินและรายการบริจาคถูกต้อง ให้หน่วยงานดำเนินการออกหนังสือรับรองแสดงรายการการบริจาคทรัพย์สินให้โดยเร็ว

๙. หากผู้กระทำความดีความชอบได้วายชนม์ในภายหลัง ให้ส่วนราชการที่ได้รับประโยชน์หรือเกี่ยวข้องมากที่สุดจากการกระทำความดีความชอบของผู้วายชนม์ เป็นผู้พิจารณาเสนอขอพระราชทานโดยส่งเรื่องให้สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุขดำเนินการต่อไป ซึ่งการเสนอขอให้ผู้วายชนม์นั้นเป็นการเสนอขอตามคราวแห่งความชอบ ไม่เสนอพร้อมกับการขอพระราชทานประจำปี และไม่ต้องเสนอคณะกรรมการฯ พิจารณากลับกรอง

๑๐. การบริจาคทรัพย์สินอันเป็นประโยชน์แก่ศาสนา ต้องเป็นการบริจาคให้สถานประกอบศาสนกิจที่จัดตั้งขึ้นโดยถูกต้องตามกฎหมาย และต้องมีหนังสือรับรองแสดงรายการการบริจาคทรัพย์สิน (แบบ นร.๒) ที่มีผู้ลงลายมือชื่อตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้

ในกรณีบริจาคทรัพย์สินให้แก่วัด จะต้องตรวจสอบบัญชีทรัพย์สินของวัด ว่าได้รับบริจาคจริง และได้นำทรัพย์สินที่ได้รับการบริจาคไปใช้เพื่อกิจการอันเป็นสาธารณประโยชน์อย่างไร ทั้งนี้ ให้ส่งสำเนาบัญชีทรัพย์สินของวัดเฉพาะหน้าที่ปรากฏการรับบริจาคทรัพย์สินและการใช้จ่ายทรัพย์สินดังกล่าว โดยให้เจ้าอาวาสและผู้รับผิดชอบด้านการเงินลงชื่อรับรอง แล้วส่งเอกสารดังกล่าวประกอบการเสนอขอพระราชทานด้วย นอกจากนี้ การประกอบกิจการโดยการชักชวนให้ผู้อื่นบริจาคทรัพย์สินร่วมกัน ก็มีให้รวบรวมจำนวนทรัพย์สินที่เป็นการบริจาคร่วมกันให้แก่ผู้ใดผู้หนึ่งเป็นการเฉพาะ เพื่อใช้ประโยชน์ประกอบการเสนอขอพระราชทาน

๑๑. เอกสารที่จะต้องใช้ประกอบการพิจารณาเสนอขอพระราชทานฯ ซึ่งต้องส่งถึงกลุ่มบริหารงานบุคคล สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข ภายในวันที่ ๑๘ เมษายนของปี ประกอบด้วย

- หนังสือรับรองแสดงรายการการบริจาคทรัพย์สิน (แบบ นร.๒) กรณีบริจาคทรัพย์สิน ถ้าผู้บริจาคลงลายมือชื่อไม่ได้ ให้ประทับลายมือนิ้วมือแทน และมีลายมือชื่อพยาน ๒ คน (ต้นฉบับ ๑ สำเนา ๒ ฉบับ)
- สำเนาหลักฐานการบริจาค จำนวน ๓ ฉบับ เช่น สำเนาใบเสร็จรับเงิน สำเนาโฉนดที่ดินด้านหน้า - หลัง สำเนาหนังสือสัญญาให้ที่ดิน สำเนาหนังสือประเมินราคากลางของอาคารที่ผู้บริจาคสร้างให้ หรือราคากลางพัสดุ ครุภัณฑ์การแพทย์ ที่ผู้บริจาคซื้อเอง ฯลฯ กรณีบริจาคทรัพย์สินให้แก่วัด ให้สำเนาบัญชีทรัพย์สินของวัดเฉพาะหน้าที่มีการบริจาคและการใช้จ่ายทรัพย์สินดังกล่าว โดยให้เจ้าอาวาสและผู้รับผิดชอบด้านการเงินลงชื่อรับรอง
- กรณีบริจาคที่ดิน ต้องส่งต้นฉบับหนังสือรับรองการประเมินราคาที่ดินทั้งแปลง ณ ปีที่บริจาค ซึ่งเจ้าพนักงานที่ดินเป็นผู้ออกหนังสือรับรองมูลค่าที่ดิน พร้อมสำเนา ๒ ฉบับ
- ถ้าเป็นการบริจาคทรัพย์สินที่มีเงิน ต้องมีหนังสือรับรองมูลค่าแห่งทรัพย์สินที่บริจาค (ต้นฉบับ ๑ สำเนา ๒) จากส่วนราชการที่เสนอขอพระราชทานด้วย
- สำเนาทะเบียนบ้านหรือสำเนาบัตรประจำตัวประชาชนที่มีเลขประจำตัวประชาชน ๑๓ หลัก ชัดเจน และระบุวัน เดือน ปีเกิด ที่เป็นสากล (จำนวน ๓ ฉบับ)
- รายงานการประชุมคณะกรรมการพิจารณากลับกรองระดับจังหวัดหรือกรม ๑ ชุด (เป็นรายงานการประชุมประจำปีที่ชอบ) ดังนั้น ควรประสานกับสำนักงานจังหวัดแต่เนิ่น ๆ เพื่อแต่งตั้งคณะกรรมการ และจัดประชุมคณะกรรมการตามที่ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีกำหนด
- กรณีสามี - ภรรยา ตามกฎหมาย มีชื่อบริจาคร่วมกันและประสงค์จะสละสิทธิ์ ส่วนของตนให้คู่สมรสนำไปเสนอขอพระราชทานเพียงผู้เดียว ต้องส่งหนังสือแสดงเจตนาสละสิทธิ์ (ต้นฉบับ ๑ สำเนา ๒) พร้อมสำเนาทะเบียนสมรสอีก ๓ ฉบับ เพื่อเสนอคณะกรรมการพิจารณา โดยจัดเอกสารทั้งหมดตามกรณี เป็น ๓ ชุด ให้สมบูรณ์และรับรองสำเนาเอกสารด้วย
- บัญชีแสดงคุณสมบัติ (แบบ นร.๓) จำนวน ๑ ฉบับ ซึ่งกรอกข้อมูลถูกต้องครบถ้วน และให้ผู้ว่าราชการจังหวัด / อธิบดีกรมลงนามแผ่นสุดท้ายของชั้นตรา

เมื่อคณะกรรมการพิจารณาการเสนอขอพระราชทานเสร็จแล้ว สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีจะเสนอรายชื่อบุคคลพร้อมทั้งชั้นเครื่องราชอิสริยาภรณ์ที่สมควรเสนอขอพระราชทานต่อนายกรัฐมนตรี เมื่อนายกรัฐมนตรีพิจารณาให้ความเห็นชอบแล้ว สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีดำเนินการเพื่อนำความกราบบังคมทูลพระกรุณาขอพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ต่อไป และเมื่อทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แล้ว ให้ประกาศรายชื่อผู้ได้รับพระราชทานในราชกิจจานุเบกษา

ซึ่งเมื่อสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีจัดทำใบประกาศนียบัตรกำกับเครื่องราชอิสริยาภรณ์ (เฉพาะชั้นเบญจมาภรณ์ถึงชั้นปฐมดิเรกคุณาภรณ์เท่านั้น) และจัดสร้างเครื่องราชอิสริยาภรณ์ทุกชั้นตราแล้วเสร็จ ก็จะส่งมอบกระทรวงเพื่อมอบส่วนราชการที่เสนอขอ ให้จ่ายเครื่องราชอิสริยาภรณ์คุม แพรแถบ ใบประกาศนียบัตรกำกับเครื่องราชอิสริยาภรณ์ (ตามกรณีแล้วแต่ชั้นตราที่ได้รับพระราชทาน) ให้ผู้ได้รับพระราชทาน ซึ่งผู้ได้รับเหรียญจะต้องลงลายมือชื่อรับเหรียญในแบบ ฐน ๒ เป็นหลักฐานไว้ที่ส่วนราชการ ๑ ชุด ส่งสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข ๒ ชุด ถ้าผู้นั้นเคยได้รับพระราชทานฯ ตระกูลดิเรกคุณาภรณ์มาก่อน ก็จะต้องส่งคืนเครื่องราชอิสริยาภรณ์ชั้นรอง เก็บไว้ได้เพียง ชั้นสูงสุดที่ได้รับพระราชทานเท่านั้น หากผู้ได้รับพระราชทานถึงแก่กรรมภายหลัง ทายาทสามารถเก็บเครื่องราชอิสริยาภรณ์ชั้นสูงสุดไว้เป็นที่ระลึกได้ แต่ไม่มีสิทธิ์ประดับ

อนึ่ง หากไม่สามารถส่งคืนเครื่องราชอิสริยาภรณ์อันเป็นที่สรรเสริญยิ่งดิเรกคุณาภรณ์ชั้นใดได้ ก็จะต้องชดใช้เงินแทนราคาตามที่ราชการกำหนด ดังนี้

ตระกูลดิเรกคุณาภรณ์	ราคาที่ต้องชดใช้	
	บุรุษ	สตรี
ชั้นที่ ๑ ปฐมดิเรกคุณาภรณ์ (ป.ภ.)	๒๖,๕๓๘	๒๑,๖๕๖
ชั้นที่ ๒ ทุตติยดิเรกคุณาภรณ์ (ท.ภ.)	๑๕,๔๘๖	๑๒,๑๔๔
ชั้นที่ ๓ ตติยดิเรกคุณาภรณ์ (ต.ภ.)	๗,๑๔๒	๖,๑๗๖
ชั้นที่ ๔ จตุตถดิเรกคุณาภรณ์ (จ.ภ.)	๔,๑๒๒	๔,๑๖๐
ชั้นที่ ๕ เบญจมาภรณ์ (บ.ภ.)	๔,๐๕๔	๔,๐๙๔
ชั้นที่ ๖ เหรียญทองดิเรกคุณาภรณ์ (ร.ท.ภ.)	๓,๑๕๘	๓,๒๐๒
ชั้นที่ ๗ เหรียญเงินดิเรกคุณาภรณ์ (ร.ง.ภ.)	๓,๑๑๐	๓,๑๕๔

หมายเหตุ จะมีการปรับราคาสูงขึ้นทุก ๓ ปี